

Aludnod kellene

Ugyanolyan nap volt, mint a többi. Mint amilyen az előző, az azt megelőző, és amilyen a következő is lesz. A nap felkelt, majd lement. Felhevítette a hangárok bordázott oldalfalait, az alumínium úgy hullámozott a melegben, mint egy tan-góharmonika. Ha rákezdett a szél, a sorompó nyikorgott. Autók haladtak el az úton, a keresztveződés utáni kanyarban lassítottak. Az őrbódé előtt néha megjelent valaki. Bakó Feri, Tukora Bandi vagy a féllábú. Hol az egyik, hol a másik. Mozdulatlan képkockák. Bokrok a bekötőút mentén. A víztorony feszítőkábelelei. Betonpad a mázsáló épülete mögött. Ké-rődő szürke marhák a karámban. Szederjes hullafoltok a tetemen. A fák ágain varjak.

Tatár Pista ott volt, amikor Pongrácz Béla kivágta a jegenyefákat. A bekötőúton rönk-szállító kamionok álltak. A munkások a szántóföldre döntötték a jegenyéket, a vastagabb ágakat ott fűrészelték le a fák törzséről. Éjszaka neki kellett vigyáznia a fatönkökre. Szür-kületkor bekapcsolta az aggregátort. A gép zúgni kezdett, a fények felgyúltak a bekötő-úton. Mintha a nagykorúton korzózott volna, fegyverrel a vállán. De csak a csonkokra ag-gatott villanykörtéket látta. A pusztítást és az ürességet. Milyen világ az, ahol valaki csak úgy eladja a mi jegenyefáinkat, dörmögte másnap Bakó Feri, miután az utolsó kamion is kifordult a telepről. Senki sem tudta a választ, csak söprögettek tovább. A szél a bekötő-útról a telepre fújta a faforgácsot. A csonkokon kívül ennyi maradt a fásorból, nejlonszá-kokba gyűjtött, porral, trágyával kevert szemét.

A telep első házában lakott, a kert végénél már a szántóföldek kezdődtek. Így legalább nem kellett minden nap végigmennie a házsor előtt. Az emberek az ablakból lesték egy-mást. Kiültek a verandára, céltalanul álldogáltak az úton, tócsák és sárfoltok körül. Fe-csegték, panaszkodtak. Ha kilépett a kertkapun, pár lépés után a kiserdő takarásába ke-

rült. Elhaladt a bolt előtt, az intézetieken átnézett. A kerítés előtt műanyag székek, pokrócok, mankók, tolószékek. Zavaros tekintetek, remegő kezek, hurutos köhögés. Amikor már mindegy lesz, felgyűjtja az intézetet. A víztoronynál balra fordult, a karámok előtt megállt. A lovak odafutottak hozzá. A karámoktól már látszott az őrbódé.

Az ágyon feküdt, szájából cigaretta lógott. Reggel tért haza a telepről, kora délutánig aludt. Csukott szemmel hallgatta a rádiót. Híreket mondtak. A bemondónő rekedtes hangon beszélt. Nem volt kedve kinyitni a szemét. Úgyis csak a sötétségbe bámulhatott volna. Percekbe is beletelne, amíg felismeri a tárgyak körvonalait. Az ágy végét, a ruhásszekrényt, az asztalt és a fotelt. Hosszú órák után a fehérre meszelt falat. Csukott szemmel feküdt az ágyon. Ébredés után bekapcsolta a rádiót, de a függőnyt nem húzta el. Beleszívott a cigarettába. Aztán kivette a szájából, és leverte a hamut. Vakon is a hamutartóba talált.

A másik szobában az anyja élt. Lélegzett, evett, ürítkezett. Nejlonepedőn feküdt, a háttára fordítva. A plafonra meredt. Barázdált arcán grimasz ült, az ajka rángatózott. A torokból időnként hangok törtek elő, halandzsázott, kántált, váratlanul törtek rá a rohamok. Tatár Pista már megszokta, az anyja évek óta nem tudott beszélni. Azt sem értette, ha hozzá beszélnek. Csak kifejezéstelen tekintettel nézett vissza rá, nem reagált a fájdalomra. Talán gondolatai sem voltak.

Gyűlölt iskolába járni. Fulladozott a klórszagú folyosókon és a levegőtlen tantermekben. Nem értette, miért kell irodalmat és matematikát tanulni. Verseket magolni, geometriával bajlódni, tigrisbukfencet vetni, énekelni. Nem akart barátkozni senkivel, Pók Lalin és Tukora Bandin kívül másokkal szóba sem állt. Reggelente együtt szálltak fel a buszra, a nagyszünetben együtt fociztak az iskolaudvaron. Aztán megszólalt a csengő, és minden kezdődött előlről. Alig múlt tízéves, amikor elhatározta, hogy nem megy többé iskolába. Hetekig járta a környékbeli erdőket. Az iskolatáskáját reggelente eldugta a telepen, csak egy csúzlit vitt magával. Indiánnak képzelte magát, az embereket elkerülte. Egyszer aztán arra ért haza, hogy egy autó áll a házuk előtt. A konyhaasztalnál a tanítónő ült. Az anyja a mosogatótálnak támaszkodott, szomorú szemekkel nézett maga elé.

Tatár Pistát csak a földrajzi atlaszok érdekelték. Szerette a térképeket, a girbegurba vonalakat, a színes ábrákat, jelöléseket. A bauxit piros trapéz, Olaszország csizma, a régi Magyarország rántott hús. Mániákusan ismételte magában a furcsán hangzó városneveket. És mennyi hegység, a domborzati térképek tele voltak sötétbarna foltokkal. Elképzelni sem tudta, milyenek lehetnek a valódi hegyek. Hatalmas fenyveseket látott maga előtt, jege sziklaszirteket, kőszáli kecskékkal. Máskor a sivatagról ábrándozott. Homoktenger, oázis, pálmafák, tevék. A térkép szélén megtalálta a világ legeldugottabb településeit. Csoda, hogy nem estek le a földgolyóról. Csak egyvalamit keresett hiába az atlaszban, a telepet.

A varjak felismerték az emberi arcokat. Különösen Tatár Pistáét. Vékony, egyenes ajak, keskeny vágású szem. Cserzett arcbőr, a homlokon hajszálnyi ráncok. Homokszínű szőghaj, a halánték felett ősz foltokkal. Ilyennek látták Tatár Pistát a varjak, senkivel sem tévesztették volna össze. Ha előjött az őrbódéból, azonnal figyelmeztették egymást a veszélyre.

Károgtak, ugráltak a fák ágain. Még a fiókák is megtanulták, hogy a sovány, túskehajú férfitől óvakodniuk kell. A varjak a maguk nyelvén el tudták mesélni a fiókáiknak a múltat. Azokat a napokat, amikor Tatár Pista alkonyat előtt elindult a bekötőúton, és rájuk vadászott. Ugyanazt a puskát emelte le a válláról, amit most is hordott, aztán célzott és lőtt. Fekete árnyak cikáztak a sötétszürke égbolton. Szárnyak csattogása, károgás, fegyverropogás, fülsiketítő lárma. Másnap reggel a varjak hiába bökdösték csőrükkel társaik tetemét, a holtakat ők sem tudták feltámasztani.

A puskát később is lett volna alkalma használni. Ami mozdítható volt, azt vitték a telepről. Hajnalban jöttek, általában az istállók felőli földúton. Tudták, hogy ekkor már befejezte az éjszakai őrzárát. Legutóbb a boronákat lopták el. A piros Zsiguli lekapcsolt lámpákkal állt a mázsáló mögött. Három férfi pakolta fel a súlyos vasakat az utánfutóra. Tatár Pista névről ismerte mindegyiküket a faluból. A végén köszöntek egymásnak, mit tehetett volna. Megfenyegettek, hogy elvágják a torkomat, mondta másnap Pongrácz Bélának. Aztán még hozzáfűzte, hogy a tolvajok zöld kocsival jöttek. Egy idő után nem volt mit ellopni, legfeljebb az elhasznált traktorgumikat a hangárok mellől. Esetleg a szürke marhákat vagy a lovakat, de azok nehezebben adták volna magukat.

Az apjáról csak emlékfoszlányai maradtak. Ha nem talált volna régi fényképeket, még az arcát sem tudta volna maga elé idézni. Kopott, zsírfoltos fotók egy naftalinszagú albumban. Hiányzó lábfejek, elmosódott arcok, elsárgult lapok. A háttérben a telep, a kiserdő, a szántóföld, a sparhelt. Fekete, fehér, de legfőképpen szürke. A kedvence egy teljesen homályos fotó volt. Gumilabdán ült, az apja mellette guggolt, a szél a szemébe fújta a haját. Nevettek. Az apjáról mindenkitől csak jót hallott, ebben még Pongrácz Béla és Bakó Feri is egyetértett. Akkora szíve volt, mint senki másnak, csak nem kellett volna annyit innia. Ezt már az anyja súgta oda valakinek, miközben a temetőszolga elgereblyezte a földet a sírján. Az apját egy hónapig a gépek tartották életben, miután leesett a traktorról Pongrácz Bélák udvarán. A temetőben langyos szél fújt. Tatár Pista hatéves volt, előző nap kapta meg az iskolatáskáját.

Az anyja az intézet konyháján dolgozott. Akkoriban még öregek otthona működött az épületben. Ételre nem költöttek, a maradék bőven elég volt kettejük számára. Az otthon lakói bolondultak az anyjáért. Terike, Terike, visszhangzott az ebédlő, ha ő porciózta ki az ebédet. Mindenki repetát kért tőle, állandóan haza akarták kísérni. Terike az alumínium ételhordót lóbálta, nehezen tartották vele a lépést. Sántikáltak a szűk ösvényen, kerülgettek a gödröket, a botjuk beleakadt a bokrokba. Félúton szem elől tévesztették, talán azt sem tudták, melyik házban lakik. Aztán Terikének ráncos lett a bőre, megöregedett. Már egyedül vágott át a kiserdőn. Akkor sem volt mellette senki, amikor összeesett a fák között. Órákig feküdt a földön. Hosszú, hullámos haja szétterült a fűben, alig lélegzett. Pók Lali talált rá. Jól vigyázzon rá, búcsúzott Tatár Pistától az orvos, ő pedig kitolta az anyját a kórházból. Akkor még tudtak egymással váltani néhány szót, az anyja időnként könnyezett. Aztán szinte semmi sem maradt belőle. Csak csont és bőr. A postás havonta kihozta a nyugdíját. Az átvételi elismervényeket Tatár Pista írta alá, ott sorakoztak a kredencen.

Ugyanolyan nap. Távolodó, lebukó, eltűnő. A horizont alján vörös csík, szélfúvást, hideg éjszakát ígért. A vérvörös csík előterében kornyadozó fák, elszórtan. Az úton túl, egészen messze, távvezetékek. A magasfeszültségű vezetékek zúgása. Lakatlan tanyák. Kilyukadt, berozsdásodott etetőtálok. Az elhagyott épületekben szellemek. A tanyákon túl, a nem létező tanyákon túl semmi.

A gyufa fellobbant Tatár Pista kezében. A vérvörös csík lassan eloszlott, maradt a szürkeség. Felbontott egy doboz cigarettát, aznap már a másodikat. Este hét lehetett. Vagy nyolc, vagy kilenc, nem számított. A telepen senki sem hordott órát, nem mérte az időt. Cigaretától cigarettáig, etetéstől etetésig, napkeltétől napnyugtáig teltek a percek. Leverte a hamut, a kanapé megnyikordult alatta. A szekrény tetejére nézett, az utolsó kartonban két doboz maradt. Unta a csempézett cigarettát. Majd Pók Lalival hozat magának a faluból néhány csomag piros címkés Marlborót, Pongrácz Béla boltjában olyat nem lehetett kapni.

A tükörben felismerte saját magát. Alig múlt harmincöt éves, de a halántéka fölött megjelentek az első ősz foltok. És a többi, lyukas fogak, hasogató derék, állandó köhögés. Néha a fotelágyról is alig tudott felkelni. Tatár Pista már visszafelé számolta az időt. Közelebb hajolt a tükörhöz. Apró, sárga foltokat fedezett fel az arcán. Lemosta az üveget, kicsavarta a szivacsot, a zsíros, olajos lötty a lefolyóba csorgott. Ujjait az ultrás dobozba fúrta, megmosta a kezét, az arcát. A sárga foltok eltűntek, maradt a szürkeség. Szürke volt a tükör, szürke volt az ablak. Kinézett rajta. A lapályon mozdulatlanul álltak a bokrok, csak a sás hajladozott a homályban. Nézte a kettéhasadt törzsű nyírfát. Ott találkozott először Szandrával. Az éjszaka csillagfényes volt, hajnalban feltámadt a szél.

Pók Lali vette észre, hogy a fűszálak között valami megcsillan. Talán egy aranyrög, nevetgélt a kerítésre könyökölve. Mintha üvegszilánkok csillogtak volna a tyúktól mellett. Tatár Pista először azt hitte, hogy a földbe ásott sörös üveg tükröződik a napfényben. Aztán feltúrta a talajt, de nem a vakondriasztó bukkant elő a mélyből, hanem egy műanyag játékaútó. Lepakarta róla a földet, a kerekei még forogtak. Néhány nappal később felásta az egész hátsó udvart. Sorra forgatta ki a földből a különböző tárgyakat, egymás mellett sorakoztak a kerti asztalon. Összehajtható nagyító, szájkosár, rozsdás fazék, kipukkadt gumilabda, háromkerekű bicikli. A kerítés túloldalán Tukora Bandi gyerekei álltak, földbe gyökerezett lábakkal. Másnap átvitte nekik a játékokat, a többi kacatot kidobta, a gödröket betemette.

Apád ásott el mindent, mondta az anyja. Akkor még képes volt lassan, szótagolva beszélni. Kibotorkált az udvarra, onnan hallgatta a madáracsicsergést. Maga alá húzta a széket, órákig üldögélt a cseresznyefa alatt. Mindenki hangosan köszönt neki, de mire visszaintett, az emberek már messze jártak. Annyi ereje sem maradt, hogy a virágokat meglocsolja. Később járókeretre sem volt szüksége, nem tudott talpra állni. Tatár Pista ölben vitte mindenhová. Szégyellt bármit is kérni a fiától, csak a friss levegőhöz ragaszkodott. Vigyél ki, fiam, idebent megbolondulok. Tatár Pista időnként felfektette az anyját a kézi-

kocsira, és a házsor előtt tologatta, oda, vissza. Az asszony a felhőket bámulta, Tatár Pista pedig arra figyelt, nehogy a sárba ragadjanak a gumikerekek. Aztán egyszer meghallotta a boltban, hogy a gyerekek zombinak csúfolják az anyját. Nem tudta, kik azok a zombik, de a gyerekek úgy röhögtek, hogy legszívesebben mindegyiknek kitekerte volna a nyakát.

A nap lassan tűnik el az égről. Felizzik a fák fölött, megnyújtja az árnyékokat, hosszúkás csíkok jelennek meg a betonon, a réten. Aztán lebukik a horizonton, nem látszik belőle semmi, de még mindig nincs sötét, csak egyre sűrűbb félhomály. A sötétség fokozatosan ereszkedik alá, mégsem tudja senki, mikor ér véget a nappal, és mikor kezdődik az éjszaka. Csak a telepen lakók ismerték ezt a pillanatot. Ősztönösen tudták. A csontjaikban érezték, mikor száll le az éjszaka. Érezték a zsigereikben a késztetést, indulniuk kellett.

Feltörölte a nejlonepedőt. A széket zacskóba csomagolta, a vizelettől átítatott szivacsot a vécékagylóba csavarta. Az anyja közben a kádban ült, kifejezéstelen arccal meredt a fürdőhengerre. A kályhában pattogtak a gallyak, a csapból forró víz csobogott. Lehetett volna jéghideg is, az asszonynak mindegy volt. Tatár Pista felemelte a karját, beszappanozta a hónalját, aztán a szeméremajka körül is felhabzott a víz. Megmosta a combját, a hátát. A fürdőköpenybe göngyölve vitte vissza a szobába, a nejlonepedő addigra éppen megszáradt. Felhúzta rá a hálóinget és a pamutzoknit. Odakint süttött a hold. Az intézet felé vezető úton a féllábú sántikált. Mintha beszélt volna valakihez, de senki sem volt mellette.

Kiválogatta az anyja gyógyszereit. Leccsavarta a kupakot a műanyag dobozról, a rekeszekben színes tabletták sorakoztak. A fehérből kettőt kellett neki beadni esténként, a sárgából és az átlátszóból egyet-egyet, a piros kapszulából felet. Jól tudta, hogy egyszer elérkezik az a nap, amikor az anyjába tömi az összes piros tablettát. Aztán a sárgákat és a fehéréket, mindet. Megvárja, amíg lenyeli a gyógyszereket. Mindenkinék így lesz a legjobb. A hátára fekteti. Bekapcsolja a tévét. Hallgatja, ahogy az anyja szuszog. Egyre lassabban.

A telepen mindenki azt gondolta, hogy Tatár Pistának egyáltalán nincsenek érzései. Állandóan egyedül volt, csak néha látták nála Pongrácz Bélát vagy Bakó Ferit. A többiekről szinte tudomást sem vett, hónapok teltek el anélkül, hogy hozzászólt volna valakihez. Ha mégis mondott valamit, azt rögtön megjegyezték. Az anyján kívül egyetlen nő sem tűnt fel mellette. Sokáig azt hitték, emiatt jár a faluba. Tatár Pista egész nap az anyja mellett ült vagy az őrbodében hevert. Mintha nem is közöttük élt volna. Mégis mindenütt ott volt, a lábnyomai behálózták a telepet.

Pedig voltak érzései. Az anyjára gondolt. Annyi mindent kellett volna kérdeznie tőle, amíg még lehetett. Akkor talán lennének emlékei, mert ezek hiányoztak a legjobban, az emlékek. Néhány megbarnult fotó az albumban, számára idegen történetek az apjáról, az anyjáról, ennyi maradt. Az apja mindenkit felvidített a telepen, Bakó Feri legalábbis ezt mesélte. Az anyjára jobban emlékezett. A hosszú, ősz hajkoronájára, ahogy összefonódik

a falevelekkel. És aztán vége lett. Soha nem fogja megtudni, hogy miért költöztek ide a városból, hogy az apja milyen meséket mondott neki. Vagy legalább annyit, hogy mi volt a kedvenc étele. Elkésett. Egyetlen valódi szóval is megelégedett volna, egy tiszta tekintettel.

Tatár Pista a verandán cigarettázott. Nem üvegezte be a helyiséget, mint a telepen annyian, az erősödő szél kifújta a füstöt az udvarra. A szemközti fán varjak sorakoztak. A sötét, felhős égre nézett, tudta, hogy vihar közeleg. Néhány óra és itt lesz, érezte az eső illatát. Harákkolt egyet, majd kiköpött az udvarra. Még néhány óra.

Az anyja az ágyon feküdt. Halkan nyögdecsejt, de ezt csak az hallotta volna, aki közel hajol az arcához. Távolról az sem látszott, hogy lélegzik, a mellkasa nem mozdult. Még fújtatott, a párnáról lelógó pamutszálak meg-meglibbentek, a nyála a huzatra csurgott. Sötét volt a szobában, Tatár Pista nem kapcsolta be a tévét.

A hátsó udvarnál húzta ki a telepre a kézikocsit. Felhős, csillagtalán égbolt, koromsötét éjszaka. Az orráig sem látott, és a lámpáját sem gyújthatta fel. A telepen mindenki az odújába húzódott, Szandra is hazament. De Tatár Pista nem akart kockáztatni. Az irányt a sötétben sem tévesztette el. A kiskert végénél jobbra, onnan ötven lépés a telepről kivezető földútig. Tovább a gödrös, tócsás ösvényen, a fák mellett, egészen az emelkedőig. Keresztül az autóúton, a domb túloldalára. Az őrkutyákat magával hozta, Pók Lali korcsai egyedül tőlük féltek a telepen. De a kézikocsit nem tudták húzni helyette. Nem gondolta, hogy az élettelen test súlya ennyire nehéz lehet.

Hetekkel ezelőtt kiválasztotta az ideális helyszínt. A teleptől a domb és egy erdősáv választotta el, a közelben csak lakatlan tanyák voltak. Elegyengette a homokos talajt, a fűcsomókat kitepte a földből. Egy fémlapra karvastagságú ágakat és száraz gallyakat hordott. A lepedőbe csavart testet a hasábokra helyezte. Az anyja örült volna, ha a lelkész is itt van. Csend volt, a saját gondolatait is hallotta. Szeretett volna mondani valamit búcsúzóul, de a gondolatokból nem akartak megszületni a szavak. Inkább meggyújtotta a farakást. A máglya nehezen kezdett el égni, a lepedő is csak izzott a sötétben. Leemelte a kocsiról a benzines kannát.

Órák óta a földön ült. A lángok több méter magasra felcsaptak, majd a tűz lassan elszunnyadt. Eleinte érezte a megperzselt bőr szagát, mintha disznóvágáson lett volna. Azután a hús következett, émelyítő büzzel. Öklendezni kezdett, be kellett fognia az orrát. Nem tudta eldönteni, hogy a csontok vagy a gallyak ropognak-e a tűzben. Azt remélte, hogy a gallyak. Végül a máglya már alig parázslott. Felhúzta a kesztyűjét, és egy műanyag vödörbe söpörte a hamvakat. Maradtak nagyobb csontok, előkerült egy térdprotézis. Lesz mit ledarálni, kiválogatni, a hálóing fém gombjait, a deformált amalgámtöméseket. De azt már csak otthon, kesztyű nélkül. Az anyja holmijait. Az anyját, a saját két kezével. ■ ■ ■

Kiss Tibor Noé: 1976. február 19-én született Budapesten, Kiss Tibor néven. Hét éven keresztül futballozott (Ferencváros), majd hét évig járt egyetemre (Pécs), ahol szociológia szakon államvizgázott. Jelenleg újságíróként dolgozik.